

Η ΚΑΛΚΟΥΤΤΑ

[Ἐκ τοῦ ἐκδοθέντος ἐν 1876 ἔτει συγγράμματος τοῦ
Alfred de Bréhat]
Μετάφρασις Ν. Δ. Λεβιδίου.
Συνέχεια (δὲ πλ. 581)

Θ'

Πρὶν ἢ ἐνασχοληθῶμεν περὶ τὰ τῆς Ἰνδικῆς θρησκείας καὶ τῶν πολυαριθμῶν σχετικῶν ζητημάτων, εὐκαιρον εἶναι, πρὸς ἐξομάλυνσιν οὕτως εἰπεῖν τοῦ ἐδάφους, νὰ εἰπωμέν τινα περὶ τῆς παρούσης καταστάσεως τοῦ Ἰσλαμισμού ἐν Ἰνδοστάνῃ. Ἡ εἰς τὴν χώραν ταύτην εἰσαγωγή αὐτοῦ, ὡς εἶναι γνωστὸν, ἀνέρχεται εἰς τὴν δευτέραν εἰσβολὴν τῶν Ἀράβων, γενομένην κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ ΙΑ' αἰῶνος. Ἐὰν δὲ ἡ βία καὶ αἱ σφαγαὶ ἦναι ποτε δυνατὸν νὰ εἰσαγάγωσι καὶ νὰ διαδώσωσι τὴν θρησκείαν, τὸ Κοράνιον πρὸ πολλοῦ ἤθελεν ὑποβάλλει ὑπὸ τοὺς θρησκευτικοὺς αὐτοῦ νόμους τὴν Ἰνδικήν, ἣν οἱ ἄγριοι ὀπαδοὶ τοῦ Μωάμεθ ἐκάλυψαν δι' ἔρειπίων καὶ ἐπλήρωσαν δι' αἱμάτων. Φοβερωτέρων εἰσβολῶν εἶναι ἢ τοῦ Τιμούρ ἐν 1398 ἔτει, καθ' ἣν αἱ μὲν πυρποληθεῖσαι καὶ κατασκαφθεῖσαι πόλεις ἠριθμοῦντο καθ' ἑκατοντάδας, οἱ δὲ θανατωθέντες ἄνθρωποι καθ' ἑκατοντάδας χιλιάδων. Βραδύτερον, Βάβερσος καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ ἰσχυρὸς Ἀχθάρ, ὁ περίφημος νομοθέτης, κατέβαλον ἀγῶνας μεγίστους, ὅπως διαδώσωσι τὸν Ἰσλαμισμόν καθ' ἅπασαν τὴν ἑκτασιν τῆς μογγολικῆς Αὐτοκρατορίας. Ὁ Σάχ-Ζεχάν ὅμως καὶ κατόπιν ὁ Ὁρενγκέ-Ζεβ (ὁ δεύτερος κατὰ τὰ τελευταῖα μόνον ἔτη τῆς βασιλείας), βαδίσαντες ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν θεμελιωτῶν τῆς μογγολικῆς δυναστείας, ἔχυσαν πολὺ αἷμα ἐν δυνάμει τοῦ Μωάμεθ. Καίτοι κατεδιώχθησαν, καίτοι ἠπειλήθησαν, καίτοι ἔλαβον ὑποσχέσεις παρὰ τῶν κατακτητῶν, πλὴν ἀλλ' ὅμως οἱ Ἰνδοὶ ὑπερήσπισαν μᾶλλον τὴν θρησκείαν αὐτῶν, ἢ τὴν γῆν καὶ τὴν ἰδίαν ὑπαρξίν' φαινόμενον μάλιστα παράδοξον καὶ πρωτότυπον ἐν Ἰνδοστάνῃ εἶναι, ὅτι ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν οἱ κατακτηταὶ ὑπέκυψαν μᾶλλον εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἠττηθέντων, ἢ οὗτοι εἰς τὴν τῶν κατακτητῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἐν τῇ βραχμανικῇ θρησκείᾳ οὐδὲν ἴχνος διαφαίνεται τῶν διδαγμάτων, ἢ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Κορανίου, ἐνῶ τούναντι οἱ μωαμεθανοὶ τῆς Βεγγαλίας παρεδέχθησαν πληθὺν Ἰνδικῶν προλήψεων.

Ὅθεν τοιαῦτα εἰσὶν αἱ ἐπενεχθεῖσαι εἰς τὸν Ἰσλαμισμόν μεταβολαὶ ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰνδοστάνην, ὥστε τὰ τρία τέταρτα τῶν μωαμεθανῶν τῆς χώρας ταύτης μόλις γινώσκουσιν, ἂν ἀνήκωσιν εἰς τὴν αἵρεσιν τοῦ Ὁμάρ, ἢ εἰς τὴν τοῦ Ἀλλῆ.

Προκειμένου περὶ τοῦ μουσουλμανικοῦ πληθυσμοῦ, ὁ ξένος ἐκλαμβάνει αὐτὸν πολὺ ἀνώτερον τοῦ πραγματικοῦ, διότι τὸ πλεῖστον τῶν

ὑπηρετῶν, ἀκριβῶς εἰπεῖν οἱ *khimutgars* καὶ οἱ *bearers*, εἰτὶ μουσουλμάνοι. Πράγματι ὁ πληθυσμὸς φθάνει εἰς 15 ἢ 20 ἑκατομμύρια ψυχῶν, διανεμημένων ἐν ταῖς ἀρктиκῆς χώραις τῆς Ἰνδοστάνης. Ἀποτελεῖ ἄρα τὸ τέταρτον μῶλις τοῦ ἐν Βεγγαλίᾳ πληθυσμοῦ. Οἱ δὲ μουσουλμάνοι οὗτοι παριστῶσι δύο τύπους φυσιογνωμίας, ὅπως διαφόρους· καὶ ὁ μὲν περσικὸς τύπος εἶναι κανονικὸς καὶ ὠραῖος, ὁ δὲ μογγολικὸς πλατύρριν καὶ συμπεπιεσμένος. Ὡς ἐκ τῆς διασταυρώσεως τῶν γενῶν οἱ δύο τύποι, συμμιγέντες, ἀπετέλεσαν τρίτον, οὐδὲν νῦν ἰδιάζον χαρκτηριστικὸν ἔχοντα.

Μεγίστη τῶν ἐορτῶν τῶν μουσουλμάνων, τῶν ἀποτελούντων τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀλλῆ, τυγχάνει ὁ θάνατος τοῦ Χοσεῖν, τελεῖται δὲ ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ, περιγραφθεῖσα λεπτομερῶς ὑπὸ τοῦ *Jasmeemont*. Οἱ μολλάδες, ἤτοι οἱ τὴν νόμον διδάσκοντες, εἰσὶν ἐντεταλμένοι τὴν ἐξήγησιν καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κορανίου συντεταγμένοι κατὰ τμήματα μεταξὺ τῶν φακιρῶν. Τινὲς πάλιν τούτων, κατοικοῦντες ἐν τοῖς τζαμίοις, ἤτοι ἐν τοῖς ἱεροῖς τεμένεσι, καταγίνονται εἰς ἀναγκαίας μελέτας, πρὸς τὴν ἐν τῷ μέλλοντι ἀπόκτησιν τοῦ ἀξιώματος τοῦ μολλά. Οἱ ἄλλοι, ἀδικλείπτως περιπλυνόμενοι καὶ ἐξ ἐλεημοσύνης ἀποζῶντες, διατηροῦσι καὶ διασώζουσι διὰ διδασκαλίας, διηγήσεων καὶ φυλακτηρίων τὸν θρησκευτικὸν ζῆλον τῶν ὀμοπίστων. Οἱ φακίροι οὗτοι, οἱ κατὰ πολλὰ πρὸς τοὺς ἐν Περσίᾳ καὶ Τουρκίᾳ δερβίσας ὀμοιζόντες, εἰσὶ κατὰ πάντα προτιμώτεροι τῶν *saniassys*, ἤτοι τῶν φακιρῶν τῆς βραχμανικῆς θρησκείας.

Ἐπεθύμουν ὅμως νὰ ἀναγράψω ἐνταῦθα νεωτέρως τινὰς πληροφορίας περὶ τινος ἄλλης θρησκευτικῆς αἵρέσεως, ἐπὶ πολὺ ἐπασχολησάσης καὶ διαιρεσάσης τοὺς λογίους· ἐννοῶ τοὺς Παρσίς, ἤτοι τοὺς πυρολάτρας. Γενικῶς λοιπὸν πάντες συμφωνοῦσι, πααδεχόμενοι αὐτοὺς ὡς ὀπαδοὺς τοῦ Ζωροάστρου, καταφυγόντας εἰς Ἰνδοστάνην, ὅτε εἶχον ἀναγκασθῆ νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν Περσίαν, κατὰ τὴν εἰς αὐτὴν εἰσβολὴν τοῦ Ἰσλαμισμού. Ἄλλοι ἐν τούτοις ἰσχυρίζονται τὸ μὲν, ὅτι οἱ Παρσίς ἀπεσπάρθησαν ὡς σχισματικοὶ ἐκ τῆς μεγάλης Ἰνδικῆς θρησκείας, ἵνα ἀποκλειστικῶς ἐπιδοθῶσι τῇ λατρείᾳ ἐνὸς καὶ μόνοῦ ἐκ τῶν θεῶν, οὗς ἐλάτρευον ἄλλοτε, τὸ δὲ, ὅτι εἰσὶ λαὸς ἀρχαῖος, ἐξαγαγὼν ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τὸ δόγμα, ὅπρως κατόπιν ἰδιοποίησεν. Ὅπωςδὴποτε, οἱ Παρσίς ἔχουσιν ἴδια ὅμως ἤθη, ἀποκρούουσι τὴν πολυγαμίαν, ἐκτός μόνον ὅταν ἡ πρώτη γυνὴ τύχη στείρα, ἐκθέτουσι τοὺς νεκροὺς αὐτῶν εἰς τόπους ὑψηλοὺς, ὅπως γείνωσι βορὰ τῶν ὀρνέων, ζῶσιν ἀποκεχωρισμένοι τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, καὶ θεωροῦνται τέλος ἀνδρείοτατοι καὶ σφόδρα ἐπιρρεπεῖς εἰς τὸ ἐλεεῖν πάντας τοὺς δυστυχούντας. Ὑπάρχουσι παρ' αὐτοῖς

πλούσιοι πολλοί καὶ δανεισταὶ ἐπὶ τόκῳ, θεωρούμενοι συνήθως χρηστότατοι καὶ τίμιοι ἐν ταῖς ἐπιχειρήσεσι, δι' ὅπερ καὶ ὠνομάσθησαν παρά τινων περιηγητῶν *κουάκεροι* τῆς Ἀνατολῆς, ὠνομασία, ἣν οὐδὲν μοι φαίνεται, ὅτι δικαιολογεῖ. Κατοικοῦσι κυρίως ἐν Χάουτς (Hauts) καὶ πρὸς τὰ μέρη τοῦ Punjab, ὀλίγιστοι δὲ ἐν Καλκούττῃ.

Ἐκτὸς τῶν διαφόρων θρησκειῶν, περὶ ὧν ὠμίλησα, ὑπάρχουσιν ἐν Καλκούττῃ καὶ Ἰουδαῖοι· ἀλλ' ὁ νοήμων οὗτος λαὸς, διεσπαρμένος ἐπὶ πάσης τῆς γῆς καὶ εἰσδύων πανταχοῦ, ὅπου ὑπάρχει φλέψ χρυσοῦ, παρίσταται ὁ αὐτὸς ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς γῆς, ἀπαλλάσσων με οὕτω νὰ ἐνδιατρίψω περὶ αὐτὸν εἰδικῶς. Ζῶσι λοιπὸν οἱ Ἰουδαῖοι εὐτυχέστατοι ὑπὸ τὴν κυβέρνησιν τῆς Ἑταιρίας, κερδίζοντες χρήματα ἄπειρα, ἔν καὶ οἱ Ἀρμένιοι, σφοδρῶς πρὸς αὐτοὺς συναγωνιζόμενοι, ὑπερισχύουσι καθ' ἅπασαν σχεδὸν τὴν Ἀσίαν.

Πολλοὶ σοφοὶ συνέγραψαν περὶ τῆς τῶν Ἰνδῶν θρησκείας, ἀπὸ τινων μάλιστα ἐτῶν τὰ συγγράμματα ἄγγλων τινῶν καὶ γερμανῶν λογίων, αἰ δημοσιεύσεις τῆς Ἀσιατικῆς Ἑταιρίας τῆς Καλκούττας καὶ αἰ μεταφράσεις τῆς Βέδας διεφώτισαν πολὺ τὸ ἐπαγωγὸν τοῦτο ζήτημα. Πλὴν, ἐπειδὴ ἡ θρησκεία αὕτη ἀνέρχεται εἰς χρόνους ἀπωτάτους, καὶ οἱ βραχμῆνες περιέβαλον αὐτὴν διὰ πληθῆος μύθων καὶ τελετῶν παραδόξων, ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ νὰ κατασταθῇ προσιτὴ τῷ ὄχλῳ, ἐξασφαλιζομένης οὕτω τῆς ὑπεροχῆς, ἀδύνατον σχεδὸν καθίσταται νὰ ἀνεύρωμεν τὴν Ἰνδικὴν θρησκείαν ἐν τῇ πρωτογενεῖ αὐτῆς ἀπλότῃ.

Ἀνέγων τινὰ τῶν περὶ βραχμανισμοῦ δημοσιευθέντων κατ' ἐποχὰς διαφόρους συγγραμμάτων. Πολλοὶ συγγραφεῖς, εὐαρεσούμενοι νὰ νομίζωσιν, ὅτι εἰσέδυσαν εἰς τὰ ἄδύτα, ἐξέθηκάν τὰ περὶ τῆς θρησκείας ταύτης, ὡς ὑποθέτουσι, κατ' ἀκριβέστατον τρόπον, μὴ ἐπιδεχόμενον ἀντίρρησης. Ἀλλὰ δυστυχῶς συχνάκις διαφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλους, κυρίως μάλιστα ἐπὶ τοῦ εὐρυτάτου ζητήματος τῶν ἀλληγοριῶν. Διδάκτωρ τις ἐκ τῶν τὰ μάλα πεπαιδευμένων ἐν Καλκούττῃ πολλάκις μοὶ ἔλεγεν, ὅτι μετὰ εἰκοσαστείς ἐνδελεχεῖς σπουδὰς καὶ συνομιλίας μετὰ τῶν περιφημοτέρων λόγῳ γνώσεων βραχμάνων, περιέπεσε πάλιν εἰς εἰκασίας ἐπὶ πολλῶν σπουδαίων ζητημάτων. Αὐτὸς ὁ Jacquemont, ὁ φιλοπονώτατος καὶ ἐρευνητικώτατος, οὗτινος τὸ περίφημον σύγγραμμα κέκτηται κύρος ἔξοχον ἐν τε τῇ Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν τῇ Βεγγλίᾳ, ἀνωμολόγει τὸ ἀδύνατον τῆς κατανόησεως μυστηρίων τινῶν τῆς Ἰνδικῆς θρησκείας. Ἡ μετάφρασις τῶν Βεδῶν ἐγένετο μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ συγγράμματος ἐκείνου· ἀλλὰ καίτοι ἡ μετάφρασις λύει τινὰς τῶν δυσκολιῶν, γεννᾷ πάλιν νέας, αἱ δὲ σοφοὶ

θέλουσιν ἐπὶ πολὺ ἔτι συζητεῖ, πρὶν ἢ φθάσωσιν εἰς λύσιν, πείθουσιν πάντας. Ὅμοια δυσκολία ὑφίσταται καὶ ὡς πρὸς τὴν ὀρθογραφίαν πολλῶν Ἰνδικῶν λέξεων. Ἐκαστος τῶν συγγραφέων γράφει ταύτας κατὰ τρόπον διάφορον, ἀναφέρων ἐπιχειρήματα πειστικώτατα ὑπὲρ τῆς ἰδίας γνώμης, πολλάκις δὲ ὁ σοφὸς Κολεβροῦκε, ὁμολογῶν ἀμηχανίαν, ἀποτολμᾷ ὑποθέσεις. Τοιοῦτοτρόπως, εὐχερῶς ἐννοεῖται, ὅτι δὲν δύναμαι νὰ ἀξιῶσω τὴν λύσιν δυσκολιῶν, ὧν ἐνώπιον ὑπέκυψαν ἄνδρες σοφώτατοι· θέλω ἄρα δῶσει ἀπλὴν τινα ἔννοιαν καὶ ἰδέαν τοῦ γενικοῦ συστήματος τῆς Ἰνδικῆς θρησκείας.

Τὸ μόνον ἴσως, περὶ οὗ πάντες οἱ σοφοὶ ἐξ ὀλοκλήρου συμφωνοῦσιν, εἶναι ἡ ἀρχαιότης τῆς Ἰνδικῆς μυθολογίας.

Διαιροῦσι λοιπὸν οἱ Ἰνδοὶ τὴν ἡλικίαν τοῦ κόσμου (ὑφίσταμένου κατ' αὐτοὺς πρὸ 6,800,000 ἐτῶν) εἰς τέσσαρας ἐποχὰς. Ἡ πρώτη, ἡ χρυσοῦ ἐποχή, διήρκεσε 2,400,000 ἔτη· ἡ ἀργύριος 1,600,000, καὶ ἡ χαλκῆ, ἡ τρίτη, 2,400,000 ἔτη. Ἡ δὲ ἀνθρωπίνη ζωὴ, ἐλαττωμένη ἀλληλοδιαδόχως κατ' ἐποχὰς, ἀπὸ διαρκείας ἑκατὸν χιλιάδων ἐτῶν ἐγένετο δέκα χιλιάδων, ἔπειτα χιλίων καὶ τέλος ἑκατὸν ἐτῶν, ὡς σήμερον. Μετὰ τὸ τέλος τῶν 400,000 ἐτῶν, καθ' ἃ θέλει διαρκέσει ἡ τελευταία αὕτη ἐποχή, ὁ κόσμος θέλει καταστραφῆ, ἵνα ἀρχίσῃ ἐκ νέου ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἐναλλαγὰς.

Ἀλλὰ καίτοι σχεδὸν ἀδύνατον καθίσταται τὸ ἀνελθεῖν εἰς τὴν πρώτην μορφήν τῆς τῶν Ἰνδῶν θρησκείας, οἱ σοφοὶ γενικῶς πιστεύουσιν, ὅτι ὁ λαὸς οὗτος ἐν ἀρχῇ ἐλάτρευεν ὃν τι ὑπέρτατον, ἄναρχον καὶ ἀείδιον, ἀτελεύτητον λοιπὸν καὶ ἐν τριάδι ὑπάρχον. Κατὰ τινὰς ὁ θεὸς οὗτος, ὁ ὑπὸ πλεῖστα ὀνόματα παριστάμενος, κυρίως ὅμως καλούμενος *Κάστα*, ἐξεπροσώπει τὸ σύμβολον, ὑφ' ἃ οἱ Ἰνδοὶ ὠρίζον καὶ διεσημαίνον τὴν τριάδα, ἀποτελουμένην ἐκ τοῦ Βραχμᾶ, τοῦ πλάστου, ἐκ τοῦ Βισγνοῦ, τοῦ σωτήρος καὶ φύλακος, καὶ ἐκ τοῦ Σχίβεν, Σχίβι, ἢ Σίβι, τοῦ ἐξολοθρευτοῦ καὶ καταστροφῆς. Κατ' ἄλλους ὁ θεὸς ἐκεῖνος εἶναι αὐτὸς ὁ Βραχμᾶς, καὶ προτείνουσιν εἰς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης αὐτῶν, ὅτι ἡ μυστηριώδης ἐκείνη θεότης δὲν ἀντιπροσωπεύεται δι' οὐδενὸς μνημείου, δι' οὐδενὸς ἐμβλήματος, ὅπως δὲν ἀντικροσωπεύεται καὶ ὁ Βραχμᾶς, ὁ μόνος ἐκ τῶν τριῶν θεῶν, ὑπὲρ οὗ δὲν ἀφιερώθησαν οὔτε ναοὶ, οὔτε θρησκευτικαὶ τελετουργίαι. Δύο δὲ ἐρμηνεῖται κυρίως διεκδικοῦσιν, ὑπὲρ ἑαυτῆς ἑκκτέρῃ, τὴν ἐξήγησιν τῆς ἀνωμαλίας ταύτης. Τοιοῦτοτρόπως κατὰ μὲν τὴν μίαν, βραχμῆνην ἐπὶ χωρίων τῶν ἱερῶν βιβλίων, κατόπιν πολέμου τῶν θεῶν πρὸς ἀλλήλους, ὁ Βραχμᾶς, ὁ ἐξεγείρας τὸν πόλεμον, κατεδικάσθη ὑπὸ τοῦ Κάστα μὴδέποτε νὰ ἔχη ναόν. Κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν, τοῦ Βραχμᾶ ὄντος συμβόλου τῆς δημι-

ουργικῆς δυνάμεως, ταύτης δὲ λειτουργούσης ὅπως ἡ εἰμαρμένη, κατὰ τρόπον ἀναλλοίωτον καὶ ἀμετάβλητον, οἱ Ἴνδοι περιττὸν ἐνόμισαν νὰ ἀποτεινῶσιν αὐτῷ δεήσεις. Ὁ Βισχνοῦ ἔχει ἐννέα ὑποστάσεις, ἢ ἐνσαρκώσεις, ἃς ἐξέλεξεν αὐτὸς οὕτως πρὸς κατάβασιν ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁ Σίβα δύο μόνον. Ἀλλὰ τὰ ὄρια τῆς ἡμετέρας συγγραφῆς δὲν ἐπιτρέπουσι νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν λεπτομερῆ ἐξέτασιν τῆς λατρείας τῶν δύο τούτων θεοτήτων. Καί σοιπὸς ἄλλως τε ἡμῶν δὲν εἶναι εἰμὴ νὰ συνοψίσωμεν τὸ χάος τῆς Ἰνδικῆς μυθολογίας. Λέγομεν λοιπὸν μόνον, ὅτι ἐκάστη τῶν θεοτήτων τούτων ἔχει τοὺς λατρευτὰς αὐτῆς καὶ τελετὰς ἰδίαις.

Ἐκτὸς τοῦ Βραχμᾶ, τοῦ Βισχνοῦ καὶ τοῦ Σίβα, ἡ Ἰνδικὴ μυθολογία ἔχει πληθὺν θεῶν δευτερευόντων, ὧν ἡ ἐξουσία καὶ ὁ χαρακτήρ, κάκιστα ὀριζόμενοι, παρήγαγον τὸ πλεῖστον τῶν ἑλληνικῶν καὶ τῶν λατινικῶν θεοτήτων. Ὁ Ἴνδρᾶς, ὁ θεὸς τοῦ ἡλίου, καὶ Ἄγνος, ὁ θεὸς τοῦ πυρός, εἰσὶν ὀνομαστοὶ ἐπὶ τοῦ πολυθέου Ὀλύμπου τῶν Ἰνδῶν.

Βάσις ἐν τούτοις τῆς βραχμανικῆς (ἢ βραχμηνικῆς, ἢ βραχμινικῆς, ἰδοὺ δὲ καὶ μία λέξις ἐκ τῶν κατὰ πολλοὺς τρόπους γραφομένων) θρησκείας ὡς πρὸς τὸ πεπωμένον τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ μετεμψύχωσις, κατὰ τὰς ἐξῆς διαφόρους φάσεις ὀριζομένη. Πάλαι ποτὲ ὁ θεὸς μόνος ἐπλήρου τὸν κόσμον, οἱ δὲ ἄγγελοι ἦσαν ἀπόρροια τοῦ ὑπερτάτου ὄντος. Καίτοι σκότος πολὺ καὶ ἀμφιβολίαι περιβάλλουσι τὸ τμήμα τοῦτο τῆς Ἰνδικῆς μυθολογίας, δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι οἱ ἄγγελοι οὗτοι (ὧν εἷς ἐκαλεῖτο Ἄδεμῶ, Ἄδιμῶ, ἢ Ἄδαμῶ) διέμενον ἐν χώρῳ, οὗτος ἡ περιγραφή ἀνακημινῆσαι τὸν ἐπίγειον Παράδεισον τῶν χριστιανῶν. Συνεπεῖα ἐπαναστάσεως, τινὲς τῶν ἀγγέλων τούτων ἐκρημνίσθησαν ἐπὶ τῆς γῆς πρὸς τιμωρίαν τοῦ ἀμνηστῆτος, ἐδῶ δὲ, ἐκ τῆς πρώτης αὐτῶν λαμπρότητος ἐκπεπτωκότες, ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποτελέσωσιν ὀγδοήκοντα καὶ πέντε μεταμορφώσεις ἐν τῷ σώματι διαφόρων ζώων, πρὶν ἢ λάβωσι τὴν μορφήν ἀνθρώπου καὶ τέλος τὴν τοῦ ἀνθρώπου. Μετὰ τὴν ὀγδοηκοστὴν ἐβδόμη καὶ τελευταία ταύτην μετεμψύχωσιν, ὀφείλουσι κατὰ τὴν διαγωγὴν ἣν ἐπεδείξαντο ἐν τῇ τοῦ ἀνθρώπου περιόδῳ, νὰ ἀρχίσωσι πάλιν νέαν σειρὰν ὀγδοήκοντα ἐπτὰ μεταμορφώσεων, ἢ νὰ βυθισθῶσιν ἐν ταῖς ἀγκάλαις τοῦ Βραχμᾶ, πρὸς ἀμοιβὴν τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς αὐτῶν ἀρετῆς. Ἡ βραχεῖα αὕτη ἐξέτασις εὐκόλως καταδεικνύει διὰ τί οἱ Ἴνδοι θεωροῦσιν ἔγκλημα μέγιστον τὸν φόνον καὶ τὴν πρὸς τροφὴν χρῆσιν παντὸς ζώου, πρὸ πάντων δὲ τοῦ βοῦς καὶ τῆς ἀμάλειος.

Καίτοι τάξεις τινὲς, καὶ μάλιστα ἐκ τῶν κατωτέρων, πολλὰς τῶν ἀπαγορεύσεων τούτων παραβαίνουσι, πολλὰ καὶ τροφὰ ἐτι καὶ νῦν δὲν ἐπι-

τρέπονται· τάξις τις κυρίως, ὑποδιαίρεισις τῆ τῶν Βραχμάνων τυγχάνουσα, ἀπολαμβάνουσα δὲ τοῦ προνομίου τοῦ παρέχειν ἱερεῖς τῇ Ἰνδικῇ θρησκείᾳ, δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ δὲν συνειθίζει νὰ τρώγῃ εἰμὴ χόρτα. Ὁ θρησκευτικὸς ἄρα σεβασμὸς πρὸς τινὰ τῶν ζώων προάγει καὶ γεννᾷ συνηθείας συγκινούσας, πρὸς τὸ ἀρκτικοδυτικὸν μέρος τῆς Ἰνδοστάνης ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἧτοι τὴν σύστασιν νοσοκομείων ὑπὲρ τῶν τετραυματισμένων καὶ ἀσθενούντων ζώων· αὐτὸς οὗτος ὁ σεβασμὸς ὅμως πρὸς τὰ ζῶα παράγει προλήψεις, βλαπτούσας τὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν εὐζωίαν τοῦ πληθυσμοῦ. Καὶ ὁ ἄνθρωπος συχνάκις ἐκεῖ θυσιάζεται ὑπὲρ τοῦ ζώου.

Ἐκ τοῦ ἄκρου σεβασμοῦ πρὸς τὰ ζῶα πολλὰ ἐπαγγέλματα, ὠφέλιμα ἢ ἀναγκαῖα, θεωροῦνται πολλάκις ποταπὰ. Τοιοῦτο δὲ π. χ. τὸ τοῦ βυρσοδέψου. Ὁ βραχμάν λοιπὸν θεωρεῖ ὡς καὶ αὐτῶν τῶν ἀχρειστέρων ζώων χειρίστους τοὺς κατεργαζομένους τὰ δέρματα τῶν βοῶν καὶ τῶν ἀμάλειων, τετραπόδων διττῶς ἱερῶν, ὡς παριστώσων συγχρόνως τὴν ἐγγυτέραν τῇ ἀνθρωπίνῃ μορφῇ μεταμορφώσιν καὶ τὸ ζῶον, ἐφ' οὗ ἵππευε θεότης Ἰνδικῆ.

Ὁ ἀποκλεισμὸς τάξεων τινῶν τῆς κοινωνίας ἐνθυμίζει ὅσα ἔπασχον ἄλλοτε ἐν Βρεττανίᾳ οἱ σχοινοπλόκοι καὶ τινες τῶν ζωοκτόνων, δὲν εἶναι δὲ αὕτη καὶ ἡ μόνη ἀναλογία, ἢ παρατηρούμενη μεταξὺ κελτικῶν τινῶν καὶ Ἰνδικῶν παραδόσεων.

Κατ' ἀρχὰς ὁ βραχμανισμὸς ἦν θρησκεία ἀπλή, ἠθικὴ, ἠπία καὶ ἐπεικὴς. Σώφρων καὶ σοφὸς νομοθέτης ἐφαίνετο, ὅτι εἶχεν εὖρε τι ἐδύνατο νὰ γείνη, συμφώνως πρὸς τὸ κλίμα, τὴν ὑγεινὴν καὶ τὰ ἥθη. Τοιοῦτοτρόπως τὰ λουτρά, οἱ καθαρμοὶ, ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ κρέατος καὶ τῶν ἀναβραστικῶν ποτῶν ὑπῆρξαν προφανῶς ἐν ἀρχῇ μέτρα κατάλληλα τῷ κλίματι, καὶ χάριν τῆς δημοσίας ὑγείας εἰσαχθέντα. Βραδύτερον ἐφρόντισαν νὰ περιβάλωσι ταῦτα πάντα διὰ θρησκευτικῶν τελετῶν, ἵνα εὐκολώτερον υἰοθετηθῶσι παρὰ τοῦ λαοῦ. Παρερχομένων δὲ τῶν ἐτῶν, οἱ βραχμᾶνες, μόνον ἱκανοὶ ὄντες νὰ ἀναγινώσκωσι τὰ ἱερὰ βιβλία, καὶ θεματοφύλακες ἀποκλειστικοὶ τῶν θρησκευτικῶν παραδόσεων διατελοῦντες, ἐξήγουν ταῦτα πάντα, περιέπλεκον, ἕως καὶ διέφθειρον, ἵνα ἐπιφυλάξωσιν ἑαυτοῖς τὸ προνόμιον, ἐπαυξήσωσι τὴν ἰσχὺν, καὶ τὴν ἐπιρροὴν καὶ τὸν σεβασμὸν, ὧν ἀπολαμβάνει τὸ γένος τῶν βραχμάνων παρὰ τῷ ἔθνει τῶν Ἰνδῶν. Ἰσχυρίζονται τινες ἐπὶ πλέον, ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν προσθηκῶν καὶ τῶν ἐσφαλμένων ἐρμηνειῶν ἀνατρέχουσιν εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ βραχμανισμὸς ἠγωνίζετο κατὰ τοῦ βουδδισμού.

Ὁ βουδδισμὸς, ὁ κατὰ τινὰς συγγραφεῖς ὧν αἴρεσις, ἀποσπασθεῖσα τοῦ βραχμανισμοῦ, ἀρνεῖται τὴν ὑπαρξίν θείας τινὲς ἀρχῆς τῆς πλά-

σεως, παραδεχόμενος τούς Θεούς ὡς δευτερευούσαν αἰτίαν. Κατὰ τούς βουδδιστάς, ἡ ὕλη μόνη εἶναι αἰώνια, ἡ δ' ἐν αὐτῇ ἐνυπάρχουσα ὀργανιστικὴ δύναμις ἀνεγέννα αὐτὴν ἐν ἐκάστη καταστροφῇ τοῦ κόσμου· ἀλλ' αἱ καταστροφαὶ εἰσὶ περίπου ὅμοιαι ταῖς ὑπὸ τοῦ βραχμανισμοῦ παραδεχόμεναις. Οἱ βουδδισταὶ λατρεύουσιν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ βουδδα εἰδός τι πνευμάτων, ὧν ἡ φύσις καὶ ἡ κατάστασις, κακῶς δριζόμεναι ὑπὸ τῶν παραδόσεων, ἴστανται μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, (ἂν ἦναι ποτε δυνατὸν νὰ παραδεχθῇ τις διάμεσον τοιοῦτο ἄνευ ἀρχῆς γεννητικῆς). Ἀποσπασθέντες οἱ βουδδαὶ οὗτοι ἐκ τῶν κόλπων τῆς ἀνθρωπότητος, ἀνετράφησαν κατὰ τὴν θείαν αὐτῶν φύσιν διὰ τῆς αὐστηρότητος καὶ τῶν ἰδίων ἀρετῶν, κατὰ τὴν διάρκειαν ἀλλεπαλλήλων μετεψυχώσεων. Καίπερ ἀνούμενοι τὸ κύρος τῶν Βεδῶν καὶ ἰσχυριζόμενοι, ὅτι δὲν ἀναγνωρίζουσι τὴν διαίρεσιν τῶν τάξεων, τὴν θεσμοθετηθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἱερῶν τῶν βραχμάνων βιβλίων, οἱ βουδδισταὶ παραδέχονται ἐν τῇ ἐφαρμογῇ πολλὰς ἀρχάς, ἀς ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται, ὅτι ἀποκοροῦσι κατὰ θεωρίαν. Ὅθεν ὁ πρὸς τὰ ζῶα σεβασμὸς εἶναι μείζων παρ' αὐτοῖς, ἢ παρὰ τοῖς βραχμάσι, καὶ οἱ ἱερεῖς (οἱ ἀδιακρίτως ἐκ πασῶν τῶν τάξεων λαμβανόμενοι), δ-σάκις πίνωσι τι ποτὸν, λαμβάνουσι προφυλάξεις πλείστας, μήπως καταπίωσι ζωῦπιόν τι, οὔτινος ἡ ἀκουσία καταστροφή ἤθελεν ἐκθέσει αὐτοῖς.

Οἱ *djainistes* συγκροτοῦσι ἄλλην πάλιν θρησκείαν ἢ αἵρεσιν αὐτοκέφαλον, μεταξὺ βραχμανισμοῦ καὶ βουδδισμοῦ κυμαινομένην, καὶ περὶ ἧς δὲν ὀμιλοῦσι σήμερον εἰμὴ ἱστορικῶς μόνον. Βουδδισταὶ ὅμως σώζονται πολλοὶ εἰσέτι, κυρίως πρὸς τὸ βόρειον καὶ πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Ἰνδοστάνης.

Τὰ σπουδαιότερα τῶν ἱερῶν βιβλίων, τὰ μόνα ἴσως αὐτόχρημα αὐθεντικά, εἰσὶν αἱ τέσσαρες Βέδαί. Ἡ πρώτη, τὸ Ῥιγ-Βέδα, περιέχει ὕμνους καὶ προσευχάς· τὸ Γιαδ-ζοῦρ-Βέδα (Λευκὸν καὶ μέλαν) εἶναι εἰδός τι τυπικὸν· τὸ τρίτον, τὸ Σαμῶ-Βέδα, ἀποτελεῖται ἐξ ὕμνων καὶ παρακλήσεων, εἰλημμένων ἐκ τῶν δύο πρώτων. Τῦποι τέλος ἐπιφῶδων, ἐξορκισμῶν καὶ ἀρῶν πληροῦσι τὸ τέταρτον, τὸ Ἀθαρβῶ-Βέδα, φαινόμενον πολὺ μεταγενέστερον τῶν τριῶν ἄλλων καὶ ἀποδιδόμενον τοῖς βραχμάσι. Πάντα τὰ βιβλία εἰσὶ γεγραμμένα εἰς γλώσσαν ἀρχαιοτάτην σανσκριτικὴν.

Ἡ τοσοῦτον ἀπόλυτος καὶ φοβερὰ ἰσχὺς τῶν μογγόλων αὐτοκρατόρων καὶ αὐτοῦ τοῦ κραταίου Ἀκχάρ δὲν ἐδυνήθη νὰ ἐπιβάλη τὴν μετάφρασιν τῶν ἱερῶν βιβλίων, ἐπὶ πολὺ μάλιστα οἱ πράκτορες τῆς Ἑταιρίας ἀπήντησαν παρὰ τοῖς βραχμάσι τὴν αὐτὴν ἀκατάβλητον ἀντίστασιν. Τέλος, ὁ λόρδος Ἀσιγξ, εἰς τῶν ἐνδοξοτέρων δι-οικτῶν τῆς Ἰνδικῆς, ἐθήκεν εἰς κίνησιν τὸ μέγιστον τῶν ἐλατηρίων τῶν νεωτέρων χρόνων, καὶ ὁ ἀργυρὸς κατώρθωσε παρ' αὐτοῖς ὅ, τι εἶχον ἀρνηθῆ, ὅτε κατεδιώκοντο καὶ δεινῶς ἠπειλοῦντο. Ἄμα ἤρξαντο αἱ πρώται μεταφράσεις, εὐχερῶς κατωρθώθησαν αἱ ὑπολειπόμεναι.

Κατὰ τὰς Βέδας λοιπὸν ὑπάρχουσι τέσσαρες κυρίως τάξεις· ὁ βραχμάν, ὅπερ σημαίνει ζῆλον θρησκευτικόν, ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Βραχμᾶ· ὁ κσατροῦης, ἤτοι ὁ πολεμιστῆς, ἐκ τῶν βραχμίων· ἐπομένως ἡ ἰσχὺς εἶναι ὁ ἀνήκων αὐτῷ κληρὸς· ὁ βαισῆης, γεωργὸς καὶ ἔμπορος ὧν, ἐξῆλθεν ἐκ τῶν μηρῶν, κληρὸς δ' αὐτοῦ τυγχάνει ὁ πλοῦτος· ὁ ἀνελεύθερος τέλος σιούδρας, ὑπηρέτης καὶ ἐργάτης ὧν, ἐξῆλθεν ἐκ τῶν ποδῶν. Οἱ παρῆαι δὲν ἀποτελοῦσι τόσον τάξιν κυριολεκτικῶς, ἀλλ' ἀποβληθέντες ἐκ πασῶν τῶν ἄλλων τάξεων, συναποτελοῦσιν ἕνωσιν ἀποβλήτων παντοίων ἕνεκεν ἐγκλημάτων, ἢ παραβάσεως τῶν ἱερῶν κανόνων.

Ἐκάστη τῶν πρωτευουσῶν τάξεων περιλαμβάνει πληθὺν ὑποδιαίρεσεων. Ἀριθμοῦνται ἤδη ἑκατὸν τοιαῦται, καίτοι ἀμφισβάλω, ἂν ἦναι ἐρικτὴ ἀκριβῆς ἀπαριθμησις, ἀποῦ δσάκις ζητηθῇ ὀρισμὸς τῶν ὀρίων τάξεως τινος, ἢ μελέτη τῶν χαρακτηριστικῶν ταύτην εἰδικότητων ἀποκαλύπτει νέαν ὑποδιαίρεσιν.

Ἄλλὰ δύο ἐκ τῶν τάξεων, αἵτινες ἐπὶ χρόνους μακροὺς καθημάτωσαν τὴν Βεγγαλίαν, ὡς ἐκ τῶν πρὸς ἀλλήλας ἐρίδων, εἰσὶν ἡ τῆς δεξιᾶς καὶ ἡ τῆς ἀριστερᾶς χειρός. Κατὰ τούς μὲν ἡ ἀριστερὰ δὲν πρέπει νὰ χρησιμεύη εἰμὴ διὰ ῥυπαρὰς ἐργασίας, ἐνῶ κατὰ τούς ἄλλους πρὸς τοῦτο καταλληλοτέρα εἶναι ἡ δεξιὰ. Ἡ ἀποκλειστικὴ αὕτη λειτουργία τῆς ἐτέρας τῶν χειρῶν πρὸς ὀρισμένας ὑπηρεσίας ὑφίσταται καὶ ἐν Περσίᾳ, ὡς μοι εἶπον, καὶ διὰ τοῦτο, διαρκούντος τοῦ γέμματος, ὁ Πέρσης κρατεῖ τὴν ἀριστερὰν κερκυμμένην ἐν ταῖς πτυχαῖς τοῦ ἐνδύματος. Δὲν δύναμαι ὅμως νὰ βεβαιώσω τὴν ἀλήθειαν τῆς συνηθείας ταύτης.

Κατ' ἀρχὰς πᾶς ἐκ τῆς τῶν βραχμάνων τάξεως ἔπρεπε νὰ λαμβάνῃ τὸ κληρικὸν σχῆμα· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐπὶ πολὺ κῆξησεν, ὑποδιαίρεσίς τις τῆς τάξεως ἐκκληρονόμησε τὸ προνόμιον τοῦτο, τῶν ἄλλων βραχμάνων ἐπιτιδομένων εἰς ἐπαγγέλματα ἄλλα, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὸ στρατιωτικόν.

Χαρακτηριστικὸν δὲ σπουδαιότατον τῆς Ἰνδικῆς θρησκείας ὑπάρχει ἡ ἀντίστασις, ἣν ἐπέδειξε μέχρι τῆς σήμερον πρὸς πάσας τὰς προσπαθείας, τὰς γενομένας πρὸς καταστροφὴν αὐτῆς. Μάτην λοιπὸν οἱ κατακτηταὶ ἐξήντησαν πάντα τὰ μέσα τῆς δυνάμεως καὶ τῆς πειθοῦς. Ἡ θέλησις αὐτῶν, στηριζομένη ἐπὶ μυριάδων ξιφῶν καὶ κυρίρχος μέχρι τούτου καὶ μόνου, ἐθραύσθη πρὸ τοῦ ἀμεταβλήτου καὶ ἀκάμπτου

των πιστών ὀπαδῶν τοῦ Βραχυμᾶ. Οὐδὲν εὐ-
γλωττότερον ἀποδεικνύει τὴν δύναμιν καὶ τὴν
ἐπίδρασιν τῶν θρησκευτικῶν ἰδεῶν ἐπὶ τῶν ἀν-
θρωπίνων καρδιῶν, καὶ αὐτῶν τῶν τὰ μάλιστα
ἀδυνάτων.

Θέλω τελειώσει, ἑμιλῶν περὶ τῶν φακιρῶν,
περὶ τῶν θρησκευτικῶν ἑορτῶν, περὶ τῶν στραγ-
γελιστῶν κλπ.

*Ἐπεται συνέχεια.

ἘΞ ΑΘΗΝΩΝ ΕΙΣ ΘΗΒΑΣ

Ἀθήναι, 14 αὐγ. — Ἡ ταχυδρομικὴ συγ-
κοινωνία Ἀθηνῶν καὶ Θηβῶν διενεργεῖται καθ' ἑ-
κάστην ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῶν Τάφων, παρὰ τὴν
ἱερὰν ὁδὸν τῆς Ἐλευσίως καὶ ἐπὶ τοῦ Κιθαιρῶ-
νος διὰ τοῦ στενοῦ τῶν Τριῶν Κερκῶν. Ἀπὸ
τοῦ Θριασίου πεδίου ἡ δὸς εἶναι ἀνάτης καὶ
ἐλικοειδῆς· ὥστε, μεθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν 36 μι-
λίων, μόλις διανύεται ἐντὸς 12 ὥρων. Ἀλλὰ, ὁ
ἔξω Κερκαμεικὸς, τὸ δασῶδες στενὸν τῆς Δί-
φνης μετὰ τοῦ γραφικοῦ ναοῦ καὶ τοῦ μοναστη-
ρίου, ὁ κόλπος τῆς Ἐλευσίως μετὰ τῆς ἀπένδυ-
τι ἱστορικῆς νήσου, αἱ μεγαλοπρεπεῖς χαράδραι,
τὸ ἔδαφος, ὅπερ ἀλληλοδιαδόχως ἐλίπαναν τὰ
αἵματα Περσῶν καὶ Ἑλλήνων, Σπαρτιατῶν καὶ
Ἀθηναίων, Τούρκων καὶ Χριστιανῶν, αἱ ὠραῖαι
μορφαὶ τῶν ὀρέων, ὧν προεξάρχουσιν αἱ τοῦ Ἐ-
λικῶνος καὶ τοῦ Κιθαιρῶνος, καὶ αἱ θέσεις τῶν
Πλαταιῶν, τῶν Δεύκτηρων, τῶν Θεσπιῶν καὶ ἄλ-
λων πόλεων ἡρωϊκῶν ἀναμνήσεων τοσοῦτον δύ-
νανται νὰ ἀσχολήσωσι τὴν φαντασίαν, ὥστε
αἱ δώδεκα ὥραι παρέρχονται ταχέως. Θῆβαι
καὶ Ἀθῆναι κείνται μὲν πλησίον ἀλλήλων, χω-
ρίζονται δὲ καὶ σήμερον παντάπασιν διὰ τῆς ὀ-
ρεινῆς σειρᾶς, δι' ἧς ἐχωρίζονται ἐπὶ τῶν κλασι-
κῶν χρόνων, ὅτε τὰ συμφέροντά των ἦσαν ἀντί-
παλα καὶ πολέμια. Ἡ αὐτὴ διαφορὰ παρατηρεῖ-
ται καὶ ἐν τῇ ἡθικῇ ἀμοσφαίρᾳ ἑκατέρωθεν. Ἐν
Ἀθήναις καταλείπει ὁ ἀπερχόμενος πάντα τὰ
κακὰ πρωτεύουσης, πλοῦτον καὶ πτωχεῖαν, ἔλ-
λειψιν φιλοξενίας, ἀπομόνωνσιν προσώπων, πο-
λιτικούς καὶ ἐμπορικούς δόλους, εὐρίσκει δὲ ἐν
Θήβαις πᾶν ὅ,τι νοοῦμεν ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀρκαδι-
κῆς ἀθρότητας. Ὁ πολιτισμὸς ἐν Ἀθήναις δια-
φέρει τῆς ἐν Θήβαις ἀγροικότητος ὅσον οἱ τηλέ-
γραφοὶ τῆς Ἀττικῆς πεδιάδος διαφέρουσιν τῆς
δρυὸς καὶ τῆς ἰτέας ὄπισθεν τοῦ Ἀσωποῦ. Τῇ
πρωτῇ τῆς Τρίτης, ἅμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου,
ἔμενον μετὰ τινων συνοδοιπόρων παρὰ τὰ μο-
νήρη ἐρείπια τῶν Ἐλευθερῶν, ἔνθα πάλιν ἡ
Ἄρτεμις ἠδύνατο νὰ θηρεύσῃ καὶ λουστῇ ἐξ-
σφαλισμένη κατὰ τῆς θέας αὐθάδους τινὸς Ἀ-
κταίονος μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς παλαιαῖς χρόνοις.
Ἐντὸς δύο ὥρων ἀνέβημεν τὴν κορυφὴν τοῦ ὄ-
ρους καὶ κατέβημεν εἰς τὴν ἀδενδρον καὶ μονό-
τονον πεδιάδα τῶν Θηβῶν. Ἐν τῷ κέντρῳ τῆς

πεδιάδος ἴσταται ἡ νεωτέρα ἀντιπρόσωπος τῆς
ἐπταπόλου πόλεως, πολὺ ἐκπεπτωκυῖα τῆς δό-
ξης τῶν ἀρχαίων χρόνων, διότι καὶ αὐτὰ τὰ
ἐρείπια τῆς κατέστρεψαν αἱ ἀλλεπάλληλοι δυ-
στυχίαι ἀπὸ τῆς ἀλώσεώς της ὑπὸ τῶν Ἀρ-
γείων μέχρι τοῦ σεισμοῦ τοῦ 1853. Ἡ πόλις
ἕμως εἶναι καθαρὰ καὶ εὐδαίμων. Ἐπνηγυρί-
ζετο ἡ ἑορτὴ τῆς «Παρκασκευῆς», θεότητος κα-
ταλαβούσης τὴν θέσιν τοῦ Ἄρεως· ἐν τῇ νεωτέ-
ρα τῶν Ἑλλήνων μυθολογίᾳ, συνηθροίζοντο δὲ
εἰς τὴν μίαν καὶ μόνην ὁδὸν οἱ κομῆται, φέρον-
τες ἑορτάσιμον στολήν. Ὁρατοὶ ἄνθρωποι πάν-
τες, ὡς οἱ Μυυροβουνιώται· εὐάριθμοι πῖλοι καὶ
μέλανες ἐπενδύται διέκρινον τοὺς ἱατροὺς καὶ
νομικούς. Τὴν ἄμαξαν ἐκύκλωσαν πᾶμπολλοὶ
ἵνα ἀκούσωσι νεωτέρας εἰδήσεις καὶ προσαγορεύ-
σωσι τοὺς ξένους. Ἐγὼ δὲ, καίτοι ὦν ἀλλοεθνῆς
καὶ ἀπροσδοκῆτως ἐπελθὼν, ἔλαβον λαμπρὸν
κατάλυμα καὶ τσαούτας προσκλήσεις, ὥστε μό-
λις ἐν μιᾷ ἐβδομαδίᾳ ἠδύναμην νὰ ἐπαρκέσω εἰς
πάσας. Ἐξελθὼν μετ' οὐ πολὺ τῆς οἰκίας καὶ
καθίσας ἐν καφεπωλείῳ, ἠρωτώμην ὡς οἱ κατη-
χούμενοι περὶ πολιτικῆς ὑπὸ ἀναριθμῶν περιέ-
ργων. Ὁ Ἕλλην ἀγρότης ἐνδιαφέρεται εἰς τὰς ὑπο-
θέσεις τῶν γειτόνων κρατῶν, ὡς ὁ ἄγγλος ἀγρό-
της εἰς τὰς τοῦ γείτονος ἑμοτέχνου, προσ-
απαιτεῖ δὲ ἵνα οἱ ἐξ «Εὐρώπης» καταβαίνοντες
γινώσκουσιν ἀκριβῶς τὰ αἰσθητά καὶ τὰς προ-
θέσεις τῶν κορυφαίων ἐν Ἑλλάδι πολιτικῶν.
Ἐνθάδε θὰ κατεφρονεῖτο Ἀγγλος, μὴ ἐπιστά-
μενος τὰς περὶ παντὸς σπουδαίου πράγματος
γνώμας τῆς Ἀνάσης, τοῦ Βήκονσφηλδ καὶ τοῦ
Γλάδστονως· περὶ δὲ στατιστικῆς, καλῶς ποιῶν
θὰ ἔφερον ἐν τῷ θύλακί του ἀλμανάχιον. Ἀπλου-
στάτην ὅμως εὔρον ἐγὼ τὴν θηβαϊκὴν θεωρίαν περὶ
τῆς ἀπέναντι τῶν Ἑλλήνων θέσεως τῆς Ἀγγλίας·
«Ὁ Ἀλφρέδος, εἶπαν, θὰ τοῖς ἐχορήγει ὅ,τι ἐ-
χρειάζοντο, ἐὰν τὸν ἄρηνεν ὁ Ἐδουάρδος.»

Κατέβην εἰς Θήβας ὅπως ἴδω τὸ σχηματιζό-
μενον στρατόπεδον· ἐξεπλάγην δὲ νοήσας ὅτι
τοῦτο ὀλίγιστον διαφέρει τοῖς Θηβαίοις. Πάντες
βεβαίως ἐμφοροῦνται ἀκράτου φιλοπατρίας ἐν-
θουσιασμοῦ, ποθοῦσι νὰ ἐξέλθωσιν ἐναντίον τῶν
Τούρκων, ὄνειδίζουσι τῇ κυβερνήσει βραδύτητα,
ἀλλ' οὐδεὶς φροντίζει πολὺ περὶ τοῦ κανονικοῦ
στρατοῦ. Τὸν ζῆλον καὶ τὴν φιλοπόλεμον ὁρμήν
τῶν ἐξῆπτε μόνος ὁ Ἱερὸς Λόχος. Μειδιῶσιν ἴσως
οἱ ξένοι λόγιοι ὅτι ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς διεφθαρ-
μένοις καὶ πεζοῖς χρόνοις κταρτίζεται ὁ ἡρωϊ-
κὸς λόχος, ὁ μεγίστην ἐνεργῶν εὐκαίμων ἐαυτῶ
τε καὶ τῇ πόλει, ἦν ὑπερήσπιζεν· ἀλλ' οἱ Θη-
βαῖοι δὲν παίζουσιν. Εἰς πολλοὺς ὁ λόχος οὗτος
ὑπεμφαίνει θάνατον φρικαλέον. Ἐβουλεύθησαν
νὰ ἀποθάνωσι γενναίως, ὡς ἀπέθαναν πρὸ 2,000
καὶ ἐπέκειναι ἐτῶν ἐκεῖνοι, οὐκ κηρύττουσιν ἑαυ-
τῶν προπάτορας. Παρὰ πάσας τὰς θεωρίας φι-
λολόγων καὶ ἐθνολόγων, αἱ νῦν ἐν Θήβαις διά-